

Ще за життя ім'я архітектора Владислава Городецького було овіяне легендами, а його дивовижні витвори стали не лише відомими, але й улюбленими. Інтерес до його архітектурної спадщини з плином часу не згасає, бо в ній закладено те, що можна з повним правом віднести

до мистецтва найвищого ґатунку.

У творчому доробку славетного зодчого численні споруди: храми, палаци, маєтки, музеї і мавзолеї, лікарні, виставочні павільйони, заводи і фабрики та немало іншого.

В історію архітектури В. Городецький увійшов як будівничий модерну, а модерн не знає вузької спеціалізації. Інтереси видатного архітектора пов'язані не тільки з архітектурою. Його цікавили такі види ужиткового мистецтва як проектування меблів, виготовлення ескізів розписів, скульптур і вітражів, шпалер і тканин, а ще він займався карбуванням по каменю і гіпсу, гравіюванням, створював ювелірні прикраси, ескізи взуття та одягу, оформляв книги, театральні декорації, афіші. У цій неординарній людині органічно поєднувалися тонке відчуття краси, буйна фантазія художника і невичерпна енергія будівничого.

Лешек Дезидерій Владислав Городецький народився 23 травня 1863 р. у селі Шолудьки Брацлавського повіту Подільської губернії (нині Немирівський район Вінницької області). У гілках родоводу Городецьких неважко заблукати. Визначний архітектор походив із польського аристократичного роду, який на час його народження переживав чималу скруту. Дитинство Лешека пройшло на Поділлі. Розкішна природа, самобутні звичаї, мальовничі краєвиди – все це, без сумніву, відіграло не останню роль у становленні молодого особистості й пояснює її потяг до живопису.

Ще у шкільні роки викладачі помітили у хлопця неабиякі здібності до малювання, і Городецький продовжив навчання в Петербурзькій академії мистецтв. Вона славилась як найкращий мистецький навчальний заклад імперії та, водночас, настирливо привчала до консерватизму. Не дивно, що Городецький почувався тут незатишно і з першою ж нагодою вирвався з північної столиці. Студент вирушив здобувати практичні знання до українського містечка Умані, яке тоді було визнаним культурним осередком. Там його роботи мали неабиякий успіх. Але молодий митець прагнув не такого спокійного, виваженого і розпланованого життя. Хотілося значних замовлень, гучних аплодисментів... і великих гонорарів.

На початку 1890-х років, саме в розпал «будівельної лихоманки», коли за лічені роки Київ прикрасили сотні вишуканих будинків усіх популярних на той час стилів, Владислав Городецький опинився у Києві. Тут незабаром і розкрився творчий потенціал, професіоналізм і працелюбність випускника імператорської академії.

Спочатку молодому архітекторові довелось виконувати неприємні роботи – будувати міські туалети, що в ту пору звалися «ретирадами», корпуси Южноруського заводу, що й донині знаходяться поруч із вокзалом. Здається, марно було сподіватися, що посипляться вагомі замовлення, проте саме так і сталося. Перших фундаторів Городецький знайшов серед своїх впливових друзів із Київського клубу мисливців.

Архітектор був ще й завзятим і вправним мисливцем. Певно, його товариші були переконані, що олівцем та лінійкою Городецький володіє не менш віртуозно, ніж рушницею. І мали-таки рацію. Отож, Городецький блискавично здобув гучну славу архітектора.

Однією з перших споруд у Києві став його, так званий сажковий павільйон (1893) і мисливський тир у садибі Імператорського товариства правильного полювання на Лук'янівці. Проектні роботи архітектор виконав на спонсорських засадах. То був його дарунок київським мисливцям.

Костьол Св. Миколая

Кожен зі своїх солідних гонорарів Городецький обов'язково відзначав великим полюванням. Спочатку обмежувався територією Російської імперії, потім вирушив з експедицією до Африки, звідки привіз чимало цікавих експонатів для мисливського музею в Києві. Ходили чутки, що Городецький мав справжнього живого жирафа й водив його містом на подив і захват киян. А ще існувала легенда, що однією з хатніх тварин у Городецького було слоненя. Треба сказати, екзотика постійно супроводжувала будівничого. 1897 року щасливий випадок дав Городецькому змогу приступити до виконання однієї з найвідоміших і найвдаліших його робіт – спорудження костьолу св. Миколая. В одних джерелах повідомлялося, що храм зводив архітектор Городецький, в інших – архітектор Валовський, а Городецький лише керував власне будівництвом. Як би там не було, але храм дійсно вражає своєю пишністю та автентичністю — спорідненістю зі своїми середньовічними західноєвропейськими братами.

Найбільшу славу принесла Городецькому найоригінальніша споруда ХХ століття у Києві — власний прибутковий будинок у стилі модерн, зведений ним по вулиці Банковій, 10 у 1901—1903 роках. Розташований на стрімкому крутосхилі і тому — на три поверхи з вулиці і на шість — із двору, розкритий на всі чотири боки різними асиметричними фасадами, будинок Городецького вражає уяву кожного, хто його бачить. Раціонально розпланований, технічно досконалий будинок оздоблений ззовні і зсередини безліччю скульптурних прикрас. Їх виконав талановитий італійський скульптор і близький друг архітектора — Еліо Саля (1864—1920), співавтор усіх архітектурних творів Городецького у Києві. Новація полягала в тому, що всі оздоби виготовлено з цементу — найпередовішого матеріалу сторіччя, і в тому, що скульптор проходив вже по готовому твору карбон, залишаючи авторську руку, надавав поверхні вигляду натурального каменю.

Дім з химерами

Фасади будинку на Банковій прикрасив справжній зоопарк. Голови слонів та носорогів, ящірки карбом, залишаючи авторську руку, надаючи поверхні вигляду та жаби, пітон і крокодил, пантера й орли, нарешті величезні квітки латаття, казкові риби, косулі й дівчата в ретельно й дотепно продуманих та не менш майстерно виконаних композиціях створили незабутній фантастичний образ будинку-казки.

Як відомо, Дім з химерами споруджено на стрімкому крутосхилі, майже над урвищем. За легендою, до цього спричинилося парі: Городецький запевняв, що в змозі звести палац на цілковито непридатному для будівництва рельєфі. Хтозна, чи було таке парі. Відомо лиш те, що інженер і архітектор О. Кобелев, дізнавшись про наміри Городецького, назвав його божевільним. Проте, «божевільну» ідею було успішно втілено. Посприяв у цьому Антон Страус, спроектувавши складний щодо конструкції, але надійний фундамент.

Щодо оформлення й технічного обладнання будинок Городецького теж становив для свого часу справжнє диво. Він мав найсучаснішу систему опалення й водопостачання, телефон, телеграф, вантажні ліфти, холодильники тощо. Інтер'єри вражали мистецьким багатством: зали й кімнати архітектор власноруч розмалював «під морське дно» (розпис не зберігся — знищено під час ремонту, проведеного за радянських часів); стіни вкривав оригінальний ліпний орнамент, стелю вітальні — велетенське зображення восьминога; на горішні поверхи вели розкішно декоровані, прикрашені скульптурою й ліпленням сходи... Ескізи внутрішнього оформлення робив Городецький, втілював фантастику його творчих ідей Еліо Саля. Вершинним здобутком зодчого та скульптора став дивовижний скульптурний ансамбль, котрий дав назву споруді.

Будівництво будинку почалося навесні 1901 року. Влітку 1902-го Дім з химерами вже зустрічав гостей. Оповідують, що святкуючи новосілля, Городецький сказав: «Будинок, може, й справді чудернацький, але не буде в Києві людини, котра, йдучи мимо, не зупинила б погляд на його фасаді»...

Залізничний вокзал у Тегерані

HR NEWS AGENCY
o: Asghar Khamseh

Своєму рідному краєві його талановитий син Владислав Городецький залишив у спадок одну з перлин його творчої фантазії - мавзолей графів Потоцьких в селі Печері Тульчинського району, що розташований на мальовничому березі Південного Бугу, вище його рідних Шолудьок. Там, серед старовинного парку, стояв тоді двоповерховий палац паладіанської архітектури. Згодом палац було знищено, а на його місці на початку 1930-х років споруджено примітивної архітектури лікувальний корпус санаторію. І чудом, в затишному куточку здичавілого парку, залишився мавзолей як згадка про минулі часи. На цоколі польською мовою викарбувано: «Планував Владислав Городецький» та «Будували Костянтин і Яніна з Потоцьких подружжя Потоцькі. 1904». Це - чи не єдиний напис, що свідчить авторство В. Городецького. Будівля мавзолею виконана в стилі романської архітектури. Невеличкий меморіальний ансамбль у Печері є справжнім шедевром архітектури історизму, однією з кращих робіт Владислава Городецького.

Талановитим земляком у нас на Поділлі були спроектовані також Шпиківський цукроварний завод та будинок управителя шпиківськими маєтками, в Рахнах-Лісових – каплиця для палацу.

Свідок величезних соціальних потрясінь в Україні, повністю втративши усі свої маєтності, нажиті сумлінною працею, В. Городецький навесні 1920 р. разом із дружиною Корнелією Йосипівною Марр (її батькові належали підприємства харчової промисловості на київській Куренівці) емігрував до Варшави. Там він працює архітектором у Міністерстві громадських робіт. Проектує курорт, займається реставрацією палацу Вишневецького. У 1923 р., досягши пенсійного віку, виходить у відставку. А незабаром відкриває власне архітектурне бюро й виконує замовлення американської інвестиційної компанії "Генрі Улен і Ко": проектує для різних міст Польщі водонапірну башту, критий ринок, м'ясокомбінат, електростанцію, казино, лазню.

Мавзолей графів Потоцьких

Співробітництво з компанією "Генрі Улен і Ко" виявилось настільки вдалим, що американці запропонували йому вирушити до Ірану як головному архітектору їхніх нових проектів. Залізничний вокзал у Тегерані, споруджений зодчим, приніс йому популярність у цій країні. Він одержує замовлення уряду Ірану на планування нових міст, будує театр, готель... Нарешті, саме на ньому зупинив свій вибір глава держави Реза-шах Пехлеві, підшуковуючи архітектора для спорудження свого палацу.

Палац іранського шаха Городецький збудував у стилі знаменитих казок "Тисячі й однієї ночі". Цей східний шедевр вийшов ніжним, легким і водночас зручним, пристосованим до жаркого клімату Ірану. Здавалось, у творчому житті архітектора починається новий етап — він затребуваний, поцінований, шанований. Йому замовляє проект сам глава держави. На жаль, палац іранського шаха виявився лебединою піснею Владислава Владиславовича. 3 січня 1930 р. в нього стався серцевий напад, і того ж дня архітектора не стало. Поховали Городецького на римо-католицькому цвинтарі Тегерана. На його могилі встановлено просту кам'яну брилу сірого кольору, яким він так широко користувався у своїх спорудах. Напис на камені викарбувано польською мовою: «С. П. Владислав Лешек Городецький. 23.5.1863 – 3.1.1930. Професор архітектури».

В.Городецький був талановитою людиною, фахівцем високого класу, чудово знав і вмів використовувати архітектурні стилі різних часів і народів. А ще відзначався дивовижною працездатністю. Про це свідчить хоча б той факт, що свої найвидатніші пам'ятники архітектури, що залишаються окрасою столиці України і понині, він спорудив майже одночасно.

Використана література

Владислав Городецький – людина-легенда [до 150-річчя від дня народження архітектора] // Знаменні і пам'ятні дати Вінниччини 2013 року. – Вінниця, 2012. – С. 168 - 176.

Владислав Городецький // Поділ. зоря. – 2005. – 6 жовт. – С. 10; 13 жовт. – С. 10; 20 жовт. – С. 10.

Галіза О. Архітектор століття: [до 140-річчя від дня народження В.В. Городецького] / О.Галіза // Подолія. – 2004. – 2 лип. – С. 16.

Гойденко О. Творіння Городецького // Порадниця. – 2013. – 30 травн. – С. 1,2.

Голотін С. У Печерах зберігся шедевр архітектури: у селі Печера що на Вінниччині, у чудовому стані зберігся парк магнатів Потоцьких і родинна усипальниця цього роду, зведена Владиславом Городецьким / С. Голотін // Природа і суспільство. – 2016. – 15 берез. – С. 8.

Гришкина Я. Чудак из дома с химерами / Я. Гришкина // Сегодня. – 2013. – 12 нояб. – С. 14.

Денисенко М. Подільське коріння Владислава Городецького / М. Денисенко // Вінниччина. – 2008. – 3 лип. – С. 4

Кілессо С. Легенда і життя / С. Кілессо // Вітчизна. – 1982. - № 5. – С. 199-201.

Клапій В. Чи це не вінницькі химери!: [про споруди архіт. В.Городецького] / В. Клапій // Подолія. – 2007. – 2 черв. – С. 3.

Клейменова О. Буття з химерами: [до 150-річчя від дня народження Владислава Городецького] / О. Клейменова // Віче. – 2013. - № 11. – С. 64.

Людина – легенда Владислав Городецький [до 150-річчя від дня народження] // Шкільна бібліотека 2013. - № 7-8. - С. 21-25.

Маестро архітектури: [до 155-річчя з дня народження Владислава Городецького] // Уряд. кур`єр. – 2018. – 5 черв. – С. 5.

Славетний зодчий: 155 років від дня народження Владислава Городецького // Шкільна бібліотека. – 2018. - № 5. С. 27-28.

Ушенко Н. Творчість Владислава Городецького / Н. Ушенко
// Мистецтво та освіта. - 2009. - № 2. - С. 53 - 56.